

Jeszke, Jaromir

VIII Wspólna Konferencja Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Historii Medycyny pt. "Chory między samostanowieniem a paternalizmem". Lutherstadt Wittenberg, 6-8 września 2001 r.

Medycyna Nowożytna 8/2, 261-264

2001

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO

Jaromir Jeszke

VIII Wspólna Konferencja Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Historii Medycyny pt. *Chory między samostanowieniem a paternalizmem*, Lutherstadt Wittenberg 6–8 września 2001 r.

W dniach 6–8 września 2001 w Wittenberdze po raz ósmy spotkali się polscy i niemieccy historycy medycyny. Spotkania te, odbywające się zamiennie na terenie Polski i Niemiec, zainicjował przed wieloma laty prof. Tadeusz Brzeziński. W 1997 r. w Dreźnie spotykające się od lat grono postanowiło sformalizować nawiązane kontakty, powołując do życia Polsko-Niemieckie Towarzystwo Historii Medycyny. Konferencja wittenberska miała więc nie tylko charakter naukowy, ale była zarazem trzecim już zjazdem wspólnego towarzystwa. Niestety po raz pierwszy zdarzyło się, że ze względów zdrowotnych nie mógł uczestniczyć w zjeździe główny architekt kontaktów polsko-niemieckich na gruncie historii medycyny i wiceprezes Towarzystwa – prof. Brzeziński.

Bezpośrednim organizatorem zjazdu był prof. Josef N. Neumann, dyrektor Instytutu Historii i Etyki Medycyny Uniwersytetu w Halle. Współorganizatorem konferencji była Fundacja Leucorea. To właśnie w siedzibie Fundacji odbywała się konferencja i zakwaterowani zostali jej uczestnicy. Dodać należy, że stronie organizacyjnej nie można postawić żadnych zarzutów. Sala wykładowa i inne pomieszczenia dydaktyczne spełniały wszelkie oczekiwania. Niewątpliwie na wyróżnienie zasługuje zapewnienie uczestnikom tłumaczenia symultanicznego referatów i, co znacznie ważniejsze, dyskusji. Bardzo podniosło to temperaturę toczonych dyskusji i stały się one przez to bardziej płodne intelektualnie.

Zjazd otworzył 6 września wykładem inauguracyjnym pt. *Philipp Melanchthon (1497–1560) i akademicka medycyna w Wittenberdze* dr Jürgen Helm. Właściwe prace zjazdu rozpoczęły się 7 września sesją poświęconą podmiotowości pacjentów. Podejście do tego zagadnienia nie było tutaj jednakowe. Pozycję trędowatych w średniowieczu ujęto z perspektywy zdecydowanie źródłoznawczej (Kay Peter Jankrift). Relacje wiążące lekarza i pacjenta, ze szczególnym uwzględnieniem pozycji społecznej tego ostatniego analizowała Zofia Podgórska-Klawe (referat ze względu na chorobę autorki czytał mgr Andrzej Syroka). Michał Stolberg podjął próbę oceny efektywności leczenia z perspektywy subiektywnej oceny pacjenta. Druga sesja przyniosła dwa referaty o charakterze biograficznym. Omawiały one postacie lekarzy rodziny Mozartów (Joanna Nieznanowska) oraz doświadczenia ze szczepieniami znanej amerykańskiej rodziny Adamsów (Katarzyna Stelmasiak). Odbiegał od nich charakterem trzeci z referatów usiłujący rzucić nieco światła na relacje lekarz – pacjent w warunkach eksperymentu medycznego, wyznaczonych kryteriami doboru medycznego z jednej strony i pragnieniem uczestniczenia pacjentów w eksperymentach z drugiej (Volker Hess i Urlike Thoms). Najbardziej zróżnicowana tematycznie w pierwszym dniu zjazdu była niewątpliwie sesja trzecia. Otwierał ją referat o zdecydowanie filozoficznym charakterze, odnoszący się do wpływu zmian koncepcji podmiotowości człowieka na kształtowanie się relacji lekarz – pacjent (Bożena Płonka-Syroka). Zdecydowanie źródłoznawcze piętno nosił referat Antoniego Jonecko o lekarzach i pacjentach w świetle pruskich edyktów medycznych na Śląsku. Z kolei Caris-Petra Heidel i Sylvia Peikert zaprezentowały XIX-wieczną stomatologię z perspektywy literatury tamtego okresu. Sesja plakatowa zamknęła pierwszy dzień zjazdu. Sesję czwartą, w drugim dniu zjazdu, należy uznać za najbardziej jednorodną tematycznie. Otworzył ją referat Bożeny Urbanek, traktujący o relacjach chory – pielęgniarka w szpitalach zaboru rosyjskiego w pierwszej połowie XIX w. O starszych pacjentach kliniki Uniwersytetu w Tübingen, hospitalizowanych tam na przełomie XIX i XX w. mówiła Simone Moses. W kolejnym referacie zarysowano podłoże konfliktów między pacjentami i lekarzami w jednej z wittenberskich lecznic na początku XX stulecia (Sylvelyn Hähner). Do bardzo zróżnicowanych tematycznie należała też ostatnia, piąta sesja. Zdecydowanie teoretyczny charakter nosił referat ukazujący metodologiczne aspekty badań nad lecnictwem naturalnym na pograniczach polskiej i niemieckiej kultury medycznej (Jaromir Jeszke). Marek Dutkiewicz ukazał personel medyczny

Legionów z perspektywy ich stosunku do służby wojskowej i pacjentów. Sesję i konferencję zamknęła próba ukazania lekarzy jako pacjentów oczyma twórcy higieny społecznej w Niemczech – Alfreda Grotjahna (Heinz Goerke).

Już z tego, dość pobieżnego, przeglądu poruszanej na konferencji problematyki widać wyraźnie jej niespójność. Zdarzały się tam referaty o charakterze opisowym, źródłoznawczym, metodologicznym. Najłatwiejsze bywały dyskusje o źródłoznawczym charakterze. W kwestiach metodologicznych zarysowywały się już pewne różnice stanowisk. Wydaje się, że dla rozwoju kontaktów polsko-niemieckich na gruncie historii medycyny pożyteczną rzeczą byłoby przyjąć pewne generalne założenia dla tego rodzaju spotkań w przyszłości. Określenie wspólnego problemu wiodącego jest już w sposób widoczny niewystarczające. Banalnym wydawać się może twierdzenie, iż przedstawiane referaty winny w sposób szczególny interesować właśnie to konkretne grono polskich i niemieckich badaczy, a nie stanowić opracowania, które może być zaprezentowane przed każdym praktycznie historyczno-medycznym gremium. Płyną z tego jednak już konkretne wnioski, że powinny to być wyniki wspólnych polsko-niemieckich badań, opartych o wypracowane w międzynarodowych, interdyscyplinarnych zespołach podstawy teoretyczne. Ten kierunek studiów zmierzałby do ujęć syntetycznych na pograniczach polskiej i niemieckiej historii medycyny. Drugą możliwością stanowić może prezentacja tych samych problemów z perspektywy polskiej i niemieckiej historiografii medycznej. Wynikła z takiego ujęcia badań dyskusja pozwoliłaby na zmierzenie się z wieloma mitami historiograficznymi, obalenie ewidentnych nieporozumień i na wzajemną, dojrzałą teoretycznie, inspirację obu historiografii.

Przed problemami tego rodzaju stanęły nowe, wybrane 7 września, władze Towarzystwa. Tekę prezesa przejął z rąk prof. Albrechta Scholza prof. Antoni Jonecko z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Nowym sekretarzem została doc. Bożena Płonka-Syroka, związana z Uniwersytetem Wrocławskim oraz Instytutem Historii Nauki PAN, zaś finanse pozostały w ręku prof. Martina Dingesa z Instytutu Historii Medycyny Fundacji Roberta Boscha w Stuttgarcie. Zdecydowano, że następny zjazd odbędzie się w Krakowie. Członkowie Towarzystwa nadali też profesorowi Tadeuszowi Brzezińskiemu godność członka honorowego i wystosowali do niego list okolicznościowy.

Dla uczestników konferencji zorganizowano szereg imprez towarzyszących. Mieli okazję zwiedzać pod opieką przewodnika Wittenberga, uczestniczyć w wieczornych spotkaniach towarzy-

skich, wziąć udział w wycieczce do przepięknego parku w Wörlitz. Ze względu na toczące się wówczas kularowe dyskusje, znaczenie owych imprez miało także swój wymiar intelektualny. Generalnie rzecz biorąc konferencja w Wittenberdze należała niewątpliwie do interesujących i bardzo dobrze zorganizowanych spotkań naukowych.

Teresa Szkudaj

Międzynarodowa Konferencja „Przeszłość zrozumieć – przyszłość kształtować”. Krzyżowa, 14–16 września 2001 r.

Z inicjatywy dr n. med. Włodzimierza Bednorza – wiceprezesa Naczelnej Rady Lekarskiej i przewodniczącego Dolnośląskiej Izby Lekarskiej, w dniach 14–16 września 2001 r. odbyła się Międzynarodowa Konferencja sąsiadujących ze sobą izb lekarskich: Dolnośląskiej Izby Lekarskiej i Saksońskiej Izby Lekarskiej. Mottem tego spotkania było: „Przeszłość zrozumieć – przyszłość kształtować”. Miejscem spotkania była Krzyżowa koło Świdnicy – symboliczne miejsce pojednania polsko-niemieckiego, także miejsce oporu Niemców przeciwko Hitlerowi. Gościom z Saksonii zależało na spotkaniu właśnie tutaj.

W konferencji uczestniczyło około 250 osób: lekarze, stomatolodzy, profesorowie uczelni medycznych, historycy medycyny z Niemiec i Polski oraz przedstawiciele miejscowych władz oraz Ministerstwa Zdrowia.

Sponsorami konferencji ze strony polskiej były: Towarzystwo Ubezpieczeniowe Inter Polska S.A. oraz Przedsiębiorstwo Farmaceutyczne Jelfa S.A., ze strony niemieckiej: Unterstützung bei der Hans-Neuffer-Stiftung, Inter Versicherung, Landes Zahnärztekammer Sachsen.

Po południu 14 września, tuż przed uroczystym otwarciem konferencji, gości witał zespół muzyczny prezentując utwory kompozytorów polskich i niemieckich. Ceremonii otwarcia dokonali: przewodniczący Dolnośląskiej Izby Lekarskiej we Wrocławiu dr n. med. Włodzimierz Bednorz oraz Prezydent Saksońskiej Krajowej Izby Lekarskiej prof. dr med. Jan Schulze. Obie strony dokonały uroczystego wręczenia medali pamiątkowych oraz obrazów przedstawiających obecne gmachy obu izb lekarskich we